

— ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

आधिकारिकता सूचना विभागात प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागू हुनेछ।

(२)

नेपाल राजपत्र भाग

३. उमेरको गणना : न्याय प्रशासन सुधार ऐन, २०३१ को दफा १७ को उप-दफा (३) को प्रयोजनको लागि क्षेत्रीय न्यायाधीशको उमेरको गणना देहायबमोजिम गरिनेछः-

(क) नोकरीमा प्रवेश गरेको बेलामा निजले पेश गरेको शैक्षिक संस्थाको प्रमाणपत्रमा किटिएको जन्म दिन वा वर्षबाट हुनआएको उमेर,

(ख) त्यस्तो अभिलेख नभएमा निजले नोकरीमा प्रवेश गरेको बेलामा सिट-रोलमा लेखी दिएको जन्म दिन वा वर्षबाट हुन आएको उमेर ।

४. दैनिक तथा भ्रमण भत्ता : (१) क्षेत्रीय न्यायाधीशले आफू नियुक्त भएको, हटा भएको वा काज खटिएको स्थानमा जाँदा वा जहिलेसुकै पनि आफ्नो ओहदासम्बन्धी काममा नेपाल अधिराज्यभित्र भ्रमण गर्दा निजलाई देहायका दरले दैनिक भत्ता, भ्रमण भत्ता तथा बीमा खर्च दिइनेछ -

(क) दैनिक भत्ता : प्रति दिन एक दिनको पारिश्रमिकको आधा ।

(ख) भ्रमण भत्ता : (१) रेल वा बसबाट भ्रमण गर्दा पहिलो दर्जाको भाडा ।

(२) हवाईजहाज वा अरु सवारीबाट भ्रमण गर्दा त्यस सम्बन्धमा लाग्ने टिकट खर्च वा भाडा ।

(३) पैदल भ्रमण गर्दा प्रति कोशको पाँच रुपैयाँ ।

(ग) बीमा खर्च : हवाईजहाजबाट भ्रमण गर्दा दुई लाख रुपैयाँको बीमा खर्च ।

(२) एक अदालतमा ठेकिएको क्षेत्रीय न्यायाधीश अर्को अदालतमा काजमा खटिँदा काज खटिएको पहिलो नब्बे दिनसम्मको लागि निजले उप-नियम (१) बमोजिम दैनिक भत्ता पाउनेछ ।

तर नब्बे दिन नघेपछि दैनिक भत्ता पाउने छैन ।

५. दैनिक तथा भ्रमण भत्तासम्बन्धी अन्य सुविधाहरू:- (१) नयाँ नियुक्ति भई वा एक क्षेत्रबाट अर्को क्षेत्रमा सरुवाभई जाँदा क्षेत्रीय न्यायाधीशले आफ्नो परिवारलाई आफू तत्काल बहालभएको ठाउँबाट आफ्नो घर फर्काउँदा वा आफू नियुक्तभएको वा सरुवा-भएको ठाउँमा साथलिई जाँदा वा पछि जहिलेसुकै लग्नेमा पनि एक पटक निजको परिवारलाई देहायका दरले दैनिक तथा भ्रमण भत्ता दिइनेछः-

(क) दैनिक भत्ता : परिवारका प्रत्येक सदस्यलाई क्षेत्रीय न्यायाधीशले पाउने दैनिक भत्ताको आधा ।

(ख) भ्रमण भत्ता : (१) दश वर्ष मुनिका केटाकेटीलाई क्षेत्रीय न्यायाधीशले पाउने भत्ताको आधा ।

आधिकारिकता मध्ये विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(२) दश वर्ष वा सो भन्दा माथिका परिवारका सदस्यलाई क्षेत्रीय न्यायाधीश सरह ।

तर भ्रमणको लागि टिकट लिनु पर्नेमा टिकटलाई लाग्ने रकम भन्दा बढी दिइने छैन ।

(२) नयाँ नियुक्ति भई वा एक क्षेत्रबाट अर्को क्षेत्रमा सरुवा भई जाँदा क्षेत्रीय न्यायाधीशले रेल, बस वा हवाईजहाजबाट भ्रमण गर्दा असी पौण्ड थप तौलको भाँडा भरोटको खर्च पाउने छ ।

(३) कुनै नि कारणबाट क्षेत्रीय न्यायाधीश सेवाबाट अलग भई घर फर्कनु परेमा निज र निजको परिवारले यस नियमावली बमोजिम दैनिक तथा भ्रमण भत्ता पाउने छ र त्यस्तो भत्ताहरू निज बहाल टुटेको अदालतबाट दिइनेछ ।

(४) क्षेत्रीय न्यायाधीशको निज बहाल रहेको क्षेत्रमा मृत्यु भएमा निजका परिवारले घर फर्कँदा यस नियमावली बमोजिमको दैनिक तथा भ्रमण भत्ता पाउने छ र क्षेत्रीय न्यायाधीशको मृत्यु हुँदा बहाल रहेकै अदालतबाट त्यस्तो भत्ताहरू दिइने छ ।

तर अदालतको सदरमुकाम बाहिर अन्यत्र गए बसेको परिवारलाई यस उप-नियम बमोजिम दैनिक तथा भ्रमण भत्ता दिइने छैन ।

(५) भैपरी आउने विदा बाहेक अन्य कुनै पनि विदा नलिई एकै क्षेत्रमा तीन वर्ष बिताई सकेको क्षेत्रीय न्यायाधीशले घर विदामा आफ्नो घर जाँदा र घरबाट फर्कँदा यस नियमावली बमोजिम पाउने दैनिक तथा भ्रमण भत्ताको आधाका दरले दैनिक तथा भ्रमण भत्ता पाउनेछ ।

तर यस उप-नियम बमोजिम निजको परिवारलाई दैनिक तथा भ्रमण भत्ता दिइने छैन ।

(६) श्री ५ को सरकारका निजामती कर्मचारीको दैनिक तथा भ्रमण भत्तासम्बन्धी नियम बमोजिम थप दैनिक तथा भ्रमण भत्ता पाउने क्षेत्रमा क्षेत्रीय न्यायाधीशले भ्रमण गर्दा सोही बमोजिमको दरले थप भ्रमण भत्ता पाउने छ ।

(७) दुर्गम स्थानमा अवस्थित क्षेत्रीय अदालतका न्यायाधीशले श्री ५ को सरकारका कर्मचारीहरूले समय समयमा पाए सरह दुर्गम स्थान भत्ता पाउनेछ ।

स्पष्टीकरण : (१) न्याय प्रशासन सुधार ऐन, २०३१ को दफा २२ बमोजिम सर्वोच्च अदालतका न्यायाधीश क्षेत्रीय अदालतमा काजमा खटी आउँदा जाँदा निजको परिवारका हकमा समेत यस नियम बमोजिमका सुविधाहरू आफ्नै सेवा शर्त बमोजिमको दरले पाउनेछ ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(२) यस नियमको प्रयोजनका लागि "परिवार" भन्नाले क्षेत्रीय न्यायाधीशको पति वा पत्नी, नाबालक छोरा, अविवाहिता छोरी तथा आफैले पालन पोषण गर्नु पर्ने आफ्नै बाबु, आमा र सौतेनी आमा समेत सम्झनु पर्छ ।

६. दैनिक तथा भ्रमण भत्ता पेशकी पाउने : सरुवा भई जाने क्षेत्रीय न्यायाधीशले यस नियमावली बमोजिम पाउने दैनिक तथा भ्रमण भत्ता हालको अदालतबाट हिसाब बुझाउने गरी साबिक अदालतबाट पेशकीको रूपमा लिन पाउने छ ।

७. उपदान र निवृत्तभरण : (१) श्री ५ को सरकारको सेवामा बहाल नरहेका कुनै व्यक्ति क्षेत्रीय न्यायाधीशको पदमा नियुक्त भएमा निजलाई सो पदबाट अवकाश प्राप्त गरेपछि देहायबमोजिम निवृत्तभरण वा उपदान दिइने छः—

(क) मुख्य न्यायाधीश वा न्यायाधीश पदमा वा दुवै पदमा गरी बाह्र वर्षको सेवा अवधि पूरा गरी सकेको रहेछ भने मुख्य न्यायाधीशलाई आठसय रूपैयाँ र न्यायाधीशलाई सातसय पचास रूपैयाँका दरले मासिक निवृत्तभरण ।

(ख) मुख्य न्यायाधीश वा न्यायाधीश पदमा वा दुवै पदमा गरी बाह्र वर्षको सेवा अवधि पूरा गरेको रहेनछ भने पूरा गरेको जम्मा वर्ष संख्यालाई निजले पाई आएको डेढ महीनाको पारिश्रमिकको अंकले गुणन गर्दा हुन आउने अंक बराबरको एक मुष्ट रकमको उपदान ।

(२) श्री ५ को सरकारको सेवामा बहाल रहेको कुनै व्यक्ति क्षेत्रीय न्यायाधीशको पदमा नियुक्त भएमा निजले सो पदबाट अवकाश प्राप्त गरेपछि निजलाई देहाय बमोजिम निवृत्तभरण वा उपदान दिइने छः—

(क) मुख्य न्यायाधीश वा न्यायाधीश पदमा वा दुवै पदमा गरी काम गरेको जम्मा अवधि ३ ले गुणन गरी हुन आउने अंकमा निजले श्री ५ को सरकारको सेवामा काम गरेको अवधि जोड्दा बीस वर्षको सेवा अवधि पूरा हुने रहेछ भने मुख्य न्यायाधीशलाई आठसय रूपैयाँ र अन्य न्यायाधीशलाई सातसय पचास रूपैयाँका दरले मासिक निवृत्तभरण ।

(ख) खण्ड (क) बमोजिम हिसाव गर्दा बीस वर्ष पूरा नहुने रहेछ भने जति वर्ष पूरा भएको छ सो पूरा गरेको वर्ष संख्यालाई निजले पाई आएको डेढ महीनाको पारिश्रमिकको अंकले गुणन गर्दा हुन आउने अंक बराबरको एक मुष्ट रकमको उपदान ।

(३) यस नियमको प्रयोजनको लागि सर्वोच्च अदालतको अतिरिक्त न्यायाधीश वा आय र कर अदालतको मुख्य न्यायाधीश वा न्यायाधीश वा क्षेत्रीय अदालतका

आधिकारिकता मुद्रा विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

अतिरिक्त न्यायाधीशको पदबाट क्षेत्रीय अदालतको मुख्य न्यायाधीश वा न्यायाधीश नियुक्त भएका व्यक्तिले काम गरेको अवधि गणना गर्दा निजले सर्वोच्च अदालतको अतिरिक्त न्यायाधीश, आय र कर अदालतको मुख्य न्यायाधीश वा न्यायाधीश वा क्षेत्रीय अदालतको अतिरिक्त न्यायाधीश भई अटुट काम गरेको अवधिको समेत गणना गरिने छ ।

(४) उप-नियम (१) र (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि श्री ५ को सरकारबाट निवृत्तभरण पाइएको व्यक्ति क्षेत्रीय न्यायाधीशको पदमा नियुक्ति भई यस नियम बमोजिम पनि निवृत्तभरण पाउन सक्ने अवस्था भएमा निजले अधि पाएको निवृत्तभरण वा यस नियम बमोजिम पाउने निवृत्तभरण मध्ये कुनै एक रोज्न सक्नेछ ।

८. पारिवारिक निवृत्तभरण उपदान आदि:- (१) देहायका अवस्थामा देहायका अवधि-सम्मका लागि क्षेत्रीय न्यायाधीशको एकाधरसंगको परिवारको सदस्यहरू मध्ये निजले इच्छाएको व्यक्तिलाई र त्यसरी नइच्छाएकोमा निजको परिवार मध्ये नजिकको हकदारलाई यस नियमावली बमोजिमको निवृत्तभरण दिइनेछ:-

(क) क्षेत्रीय न्यायाधीशको पदमा बहाल छंदै निजको मृत्यु भएमा मृत्यु भए-देखि सात वर्ष सम्म,

(ख) यस नियमावली बमोजिम निवृत्तभरण पाउन थालेको सात वर्ष नपुग्दै निजको मृत्यु भएमा सो सात वर्ष नपुगेको बाँकी अवधिसम्म ।

(२) आफ्नो पदमा बहाल छंदै क्षेत्रीय न्यायाधीशको मृत्यु भएमा निजको यस नियमावली बमोजिम सञ्चित रहेको घर विदा र बिरामी विदा बापतको तलब र निवृत्तभरण पाउन नसक्ने भई उपदानसम्म पाउने रहेछ भने उपदानको रकम समेत निजको परिवारको सदस्यहरू मध्ये उपनियम (१) मा तोकिएको व्यक्तिले पाउने छ ।

९. उपचार खर्च:- (१) क्षेत्रीय न्यायाधीश बिरामी भई उपचार गराउँदा लागेको देहायको खर्चको नब्बे प्रतिशत निजले उपचार खर्च बापत पाउने छ:-

(क) अस्पतालमा भर्ना हुंदा वा अस्पतालमा उपचार गराउँदा लागेको अस्पतालको बील बमोजिमको खर्च र अस्पतालको चिकित्सकको प्रेसक्रिप्शन बमोजिम खरीद गरेको औषधि खर्च ।

(ख) अस्पताल नभएको ठाउँमा वा अस्पताल भएपनि अस्पतालमा भर्ना हुन नपर्ने वा भर्ना हुन नसकेको अवस्थामा वा अस्पतालमा भर्ना भई अस्पतालबाट निस्केपछि पनि रोगको उपचारको निमित्त कुनै दतीवाला वा स्वीकृत

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

योग्यता प्राप्त डाक्टर, कविराज, वैद्य वा हेल्थ असिष्टन्टले जाँच गर्दा लिएको फी तथा जाँच गरी लेखिदिएको प्रेसक्रिप्शन अनुसार खरीद गरेको औषधि खर्च ।

(ग) प्लास्टिक सर्जरी बाहेक सबै किसिमको चिरफार (सरजिकल अपरेसन) गर्दा लागेको बिल बमोजिमको खर्च ।

तर साधारणतया अस्पताल भएको ठाउँमा निजी नर्सिङहोममा चिरफार गरेको खर्च भने दिइने छैन ।

(घ) चस्मा, दाँत, एयरफोन आदि उपकरणको लागि श्री ५ को सरकारले समय समयमा आदेश जारी गरी तोकिदिएको हदसम्मको रकमको लागेको बिल बमोजिमको खर्च ।

(२) उप-नियम (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि एक पटकमा दुईसय रूपैयाँ भन्दा घटी खर्च भएकोमा उपचार खर्च दिइने छैन र कूल सरकारी सेवा अवधिभर क्षेत्रीय न्यायाधीशले पाउने नौ महीनाको पारिश्रमिक भन्दा बढी रकमको उपचार खर्च दिइने छैन ।

(३) नेपाल अधिराज्यभित्र औषधोपचार हुन नसक्ने भनी श्री ५ को सरकार-द्वारा नियुक्त चिकित्सकहरूको समितिले सिफारिश गरेको क्षेत्रीय न्यायाधीशलाई विदेशमा गई उपचार गराउन चाहेमा उप-नियम (१) बमोजिम पाउने उपचार खर्चको अतिरिक्त श्री ५ को सरकारले उचित ठहराएको थप आर्थिक सहायता दिन सक्ने छ ।

(४) यस नियम बमोजिम औषधि उपचार गराए बापत पाउने उपचार खर्च लिन नपाउँदै क्षेत्रीय न्यायाधीशको मृत्यु भएमा निजको परिवारको सदस्यहरू मध्ये नियम ८ को उप-नियम (१) मा तोकिएको व्यक्तिले सो उपचार खर्च लिन पाउने छ ।

१०. विदा : क्षेत्रीय न्यायाधीशले देहायका विदाहरू पाउन सक्नेछन् :-

(क) भैपरी आउने विदा,

(ख) घर विदा,

(ग) विरामी विदा,

(घ) कृया विदा, र

(ङ) विशेष विदा ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

११. भैपरी आउने विदा : क्षेत्रीय न्यायाधीशले प्रत्येक वर्ष छ दिनमा नवढाई पारिश्रमिक सहितको भैपरी आउने विदा लिन सक्नेछ । भैपरी आउने विदा अर्को वर्षको निमित्त सञ्चित हुने छैन ।

१२. घर विदा : (१) क्षेत्रीय न्यायाधीशले काम गरेको अवधिको बाह्र दिनको एक दिनका दरले पारिश्रमिक सहितका घर विदा पाउन सक्नेछ । घर विदा बढीमा एक सय बीस दिनसम्म जम्मा गरी राख्न सकिने छ । साधारणतः पन्ध्र दिनभन्दा घट्टीको घर विदा र आखिरी घर विदा भुक्तान भएको मितिले चार महीना नपुगी अर्को घर विदा लिन पाउने छैन । घर विदाको प्रयोजनका निमित्त काम गरेको अवधिको गणना गर्दा भैपरी आउने विदा र सार्वजनिक विदाको दिन समेत काम गरेको दिनमा गणना गरिने छ ।

(२) क्षेत्रीय न्यायाधीशले घर विदामा घर जाँदा र घरबाट फर्कँदा वर्षको एक पटक पैदलको बाटोलाई आठकोशको निमित्त एक दिनको दरले र मोटर, रेल वा हवाईजहाजको बाटोलाई जति दिन लाग्ने हो त्यति दिन बाटो म्याद पाउने छ । बाटो म्याद दिँदा सबैभन्दा छिटो साधनद्वारा सबैभन्दा छोटो बाटोको दिइने छ र आउँदा जाँदा वास्तविक लागेको दिनभन्दा बढी दिइने छैन ।

तर घर विदामा घर नगई अन्यत्र जान वा बस्नको निमित्त बाटो म्याद दिइने छैन ।

(३) क्षेत्रीय न्यायाधीशले कुनै पनि कारणबाट आफ्नो पदबाट अवकाश प्राप्त गर्दा निजको सञ्चित घर विदाको तलबले निजले अवकाश प्राप्त गर्दाको बखत खाई पाई आएको तलबका दरले एक मुष्ट पाउने छ ।

१३. बिरामी विदा : (१) क्षेत्रीय न्यायाधीशले प्रत्येक साल एकको बाह्र दिनका दरले पारिश्रमिक सहितको बिरामी विदा पाउन सक्नेछ । बिरामी विदा साल भुक्तान नहुंदै पनि बढीमा बाह्र दिनसम्मको पेशकी लिन सकिने छ । नलिएको बिरामी विदा सञ्चित हुंदै जानेछ ।

(२) क्षेत्रीय न्यायाधीशलाई कुनै ठूलो र कडा रोग लागी स्वीकृत चिकित्सकको प्रमाणपत्र पेश गरेमा निजको बिरामी विदा वा घर विदा बाँकी रहेनछ भने एक पटकमा दुई महीनासम्म पारिश्रमिक सहितको र चार महीनासम्म बिना पारिश्रमिकको थप बिरामी विदा पाउन सक्नेछ ।

तर-

(१) पारिश्रमिक सहितको थप बिरामी विदा लिँदा प्रत्येक दुई दिन थप बिरामी विदा बापत एक दिनको दरले निजको पछि पाक्ने घर विदा कट्टी हुनेछ ।

आधिकारिकता पुष्टि विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ ।

(२) सेवा अवधिभरमा जम्मा बाह्र महीनाभन्दा बढी बिना पारिश्रमिकको थप बिरामी विदा पाउने छन ।

(३) कुनै पनि कारणबाट क्षेत्रीय न्यायाधीशले आफ्नो पदबाट अवकाश प्राप्त

गर्दा निजको सञ्चित बिरामी विदाको तलब निजले अवकाश प्राप्त गर्दाको बखतमा खाई पाई आएको तलबको दरले एकमुष्ट पाउने छ ।

१४. कृया विदा: क्षेत्रीय न्यायाधीशले आफै कृया बस्तु पर्दा कुल धर्म हेरी बढीमा पन्ध्र दिन सम्मको पारिश्रमिक सहितको कृया विदा पाउन सक्नेछ ।

१५. विशेष विदा: घर विदा बाँकी नभएको क्षेत्रीय न्यायाधीशलाई विशेष आवश्यकता परेमा निजले देहायबमोजिम आधा पारिश्रमिक सहितको विशेष विदा पाउन सक्नेछ:-

(क) एक पटकमा एक महीनामा नबढाई र

(ख) सेवाको तमाम अवधिभरमा तीन महीनामा नबढाई ।

१६. विदा दिने अधिकारी: (१) मुख्य न्यायाधीशलाई विदाको स्वीकृति प्रधान न्यायाधीशले दिनेछ ।

तर भैपरी आउने विदा मुख्य न्यायाधीशले आफै जनाई लिन सक्नेछ ।

(२) मुख्य न्यायाधीश बाहेक अन्य न्यायाधीशको विदाको स्वीकृति मुख्य न्यायाधीशले दिनेछ ।

१७. निजामती सेवामा रहँदाको विदा: निजामती सेवामा रहेको कुनै व्यक्ति क्षेत्रीय न्यायाधीशको पदमा नियुक्त भएमा सो सेवामा रहँदाको निजको सञ्चित विदासम्बन्धी हक उपभोग गर्नबाट निजलाई बञ्चित गरिने छन ।

१८. बहाली म्याद: (१) क्षेत्रीय न्यायाधीशको पदमा नियुक्ति हुने व्यक्तिले नियुक्तिपत्र पाएका एक महीनाभित्र आफ्नो पदको कार्यभार सम्हाल्नु पर्नेछ । कार्यभार सम्हालेको मितिदेखि माझ निजले पारिश्रमिक पाउने छ ।

(२) एक क्षेत्रीय अदालतबाट अर्को क्षेत्रीय अदालतमा सरुवा हुने न्यायाधीशले बाटोको म्याद बाहेक सरुवा हुनु भन्दा अघि छिनेको मुद्दाको बाँकी फैसलाहरू लेख्न बढीमा सात दिनसम्मको म्याद र तैयारीको निमित्त अर्को सात दिनको म्याद पाउने छ ।

१९. स्वीकृति बिना ईलाका नछोड्ने: काजमा खटिएकोमा वा विदामा रहेकोमा बाहेक कडा रोग लागी वा यस्तै अन्य अपर्झटको कारण परी क्षेत्रीय अदालतको सदरमुकामबाट अन्ध्र नगई नहुने अवस्थामा परेमा मुख्य न्यायाधीशले कारण खोली प्रधान न्यायाधीश आधिकारिकता मुद्दा विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ ।

समक्ष प्रतिवेदन दिई र अन्य न्यायाधीशले मुख्य न्यायाधीशको स्वीकृति लिई देशभित्र वा बाहिर जान सक्नेछ । त्यसरी जाँदा अदालतको काममा बाधा नपर्ने गरी आवश्यक प्रवन्ध मिलाई जानु पर्नेछ ।

२०. कायम मुकायम मुख्य न्यायाधीशको सुविधा: कायम मुकायम मुख्य न्यायाधीशले मुख्य न्यायाधीश सरह पारिश्रमिक र अन्य सुविधा पाउनेछ ।

तर मुख्य न्यायाधीश सरहको निवृत्तभरण, पारिवारिक निवृत्तभरण, उपदान र संचयकोष सुविधा भने पाउने छैन ।

२१. अतिरिक्त वा अस्थायी क्षेत्रीय न्यायाधीशको पारिश्रमिक र सेवाको शर्त: यस नियमावलीमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि क्षेत्रीय अदालतका अतिरिक्त न्यायाधीश तथा अस्थायी न्यायाधीशको पारिश्रमिक, सेवाको शर्त र अन्य सुविधा श्री ५ बाट तोकी बक्से बमोजिम हुनेछ ।

२२. खारेजी: क्षेत्रीय अदालतका न्यायाधीशहरूको सेवा शर्त र सुविधासम्बन्धी नियमावली, २०३० खारेज गरिएको छ ।

आज्ञाले-

चूडामणिराज सिंह मल्ल

श्री ५ को सरकारको सचिव

(3) पूर्व पति का गन्तव्य अज्ञात न्यायाधीशों ने भी नहीं बता पाया।

[illegible]

संविधान के अंतर्गत अधिकारों के अभाव में नागरिकों को निराशा हो सकती है।

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

कर्म हारी दायिनी

[illegible]

१००

HF2

T92 1992

192 692
आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।